

VYTRÁČENÍ

ZOŠKA
PAPUŽANKA

Přeložila
Jarmila Horáková

≡ KNIHA ZLIN

Vytráčení

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Zoška Papužanka

Vytráčení – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

VYTRÁCENÍ

Vydání knihy bylo podpořeno z prostředků
© Translation Program.

Copyright © 2023 by Zoška Papužanka
Translation © 2025 by Jarmila Horáková
Cover design © Han Cao, Anna Pol
First published by Wydawnictwo Marginesy, Poland

ISBN tištěné verze 978-80-7662-807-6
ISBN e-knihy 978-80-7662-810-6 (1. zveřejnění, 2025) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7662-811-3 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7662-808-3 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

Z O Š K A
P A P U Ź A N K A
V Y T R Á C E N Í

přeložila Jarmila Horáková

≡ KNIHA ZLIN

pro E. s vděčností
a pro L. to, co mohu dát

Nejdřív se musí vytvořit život, vlastní nebo cizí, to nikdo nekontroluje; libovolnou technikou, temperovými barvami, pastely, tužkou, linorytem, dokonce je možné ho uháčekovat. Následně si my vystříhneme části podle zaslaného obrázku. Rozstříháme život na dva tisíce kousků, zabalíme a odešleme na uvedenou adresu. Začínáš ho skládat a vůbec tě to nebaví, protože kdo říkal, že skládat puzzle je zajímavé, že jsme sami pro sebe zajímaví. A odpoledne, kdy máš hotový rám a kus obrázku, přijde kočka, lehne si doprostřed, ty se samozřejmě rozčílíš a zvedneš hlas a ona odejde, uražená, s důležitými dílky jakoby neúmyslně přilepenými k tlapkám.

Nejhorší je zjistit, že jeden kousek chybí. Vtipné je, že když se jich ztratí dvacet, nikoho to nevzrušuje.

Prostorové modely nevyrábíme. Život je plochý jako kaluž.

Časné ráno. Duben vstupuje pootevřeným oknem a přináší zlatý sluneční pruh na okraj stolu, šum prvních aut, bílé chmýří topolů v takovém množství, jako by někdo rozpáral obrovskou peřinu, rozrušený, že zase nemůže usnout. Stejný den jako kdysi, jako před osmdesáti, třiceti lety, jako před dvěma dny a jako za dva dny. Víme to každý den, od rána, a zapomínáme, protože s tou myšlenkou se nedá žít, museli bychom každý den umírat.

Jakub dokáže usnout kdekoliv, za všech okolností. Položí hlavu na polštář a usne. Naplní břicho obědem, svalí se do křesla a usne. Manželka do něj v noci štouchá loktem s otázkou, jestli spí. Ona nespí a chtěla by si povídat, nejlepší rozhovory jsou takové, kdy aspoň jeden člověk z těch, kteří by si mohli povídat, nespí, ale Jakub spí, mumlá si něco ze spánku a jeho žena si musí povídat sama se sebou nebo s jeho mumláním. Je to až směšné; ona se ptá: miluješ mě? On odfrkne: ehm. A co bys chtěl k narozeninám? Hmhmhm. Dalekohled? Mhmh. Dalekohled ne? Ihm. Tak co bys chtěl dostat? Hmhmhm. Motorku? Mhmh! Jakub se rozčiluje ve spánku, že manželka nedokáže pochopit

něco tak jednoduchého, a ona se směje se svým polštářem. Něco člověk musí dělat, když neumí usnout.

Jakub to umí a usíná, ale budí se velmi brzy, přestože to není nutné, nemusí, je neděle a nikdo by neměl tak brzo vstávat. Pokud však už někdo vstane, musí nakrmit kočku. Jakub to ví, i kočka to ví, už sedí u misky a protahuje rozechvělý ocas. Jakub jí vymění vodu, nasype žrádlo, najde plechovku s lidskou kávou, ale pořád to není ono, pořád má pocit, že ho neděle vzbudila zbytečně a předčasně, protože něco je potřeba a na něco je příliš pozdě.

Kočka už dojedla a až do druhé snídaně může zase spát. Jakub by taky mohl, kdyby se na všechno vykašlal. Z tvorů, kteří chodí po světě, se jenom kočka stoprocentně hodí pro život ve společnosti, kočka kašle na všechno. Lidé se pro život s lidmi úplně nehodí. Jakub se taky nehodí, neumí se na všechno vykašlat, jde do koupelny, vyčistí si zuby a rychle se oholí, popaměti, jako by jel po své tváři známou trasou domov–obchod nebo škola–domov.

Prohlíží se v zrcadle bez zvláštního odporu, ale také bez potěšení. Čtyřicítka se těžko vysvětluje.

V pokoji na židli visí světlá košile; Jakubova žena už v sobotu věděla, že se jí v neděli nebude chtít žehlit a vyžehlená košile se hodí. Ženy jsou takové bystré, rozumí času. Vyžehlená košile znamená, že k nám přijdou na oběd tchán s tchyní nebo my půjdeme na oběd k nim, pomyslí si Jakub, ale už ví, že k tomu obědu

nedojde, neproběhne, že tchán s tchyní nebudou ani tady, ani tam, protože on si musí okamžitě obléknout košili a odejít. Jakub neví, jak ví, že si musí obléknout košili a odejít. Zapíná si knoflíky, hned půjde. Lidé občas dělají něco, co by měli, přestože nevědí proč. Kočky to vědí, ale nepovědí. Možná by to věděla jeho manželka, ale předstírá, že spí. Možná předstírá, protože ví, že Jakub teď musí na chvíli bez vysvětlení odejít, možná žádné vysvětlení neexistuje, možná to tak bude lepší nebo to prostě nějak bude. Lidé si to nechtějí přiznat.

Jakub neví, proč má na sobě košili na neděli, která byla vyžehlena v sobotu, proč si na stůl, na jehož desce se stále víc roztahuje světlo z okna, připravuje peněženku, klíče a telefon, proč otevírá skříň a bere si z věšáku sako a proč se to snaží dělat potichu, ale dělá to natolik hlasitě, že vzbudí manželku. Hned se na něco zeptá. Dialogová pauza, velké písmeno.

„Už jsi vstal?“

Jakub s potěšením nelogicky odpovídá na nelogické otázky. Už. Co to znamená už. Je za deset minut půl osmé. Už jsi vstal? Vždyť vidíš. Stojím. Vstal jsem. Neležím. Vstal jsem. Ale manželství do značné míry spočívá v odpovídání na samozřejmé a nelogické otázky, takže Jakub odpoví, že jo, zlato, že vstal, a došlo k tomu už. Na postel vyskočí kočka a začíná koncert určený pro první naivku, nic jsem nejedla, nic jsem nepila, v téhle domácnosti nedávají zvířatům nažrat, jste skandálně lidští.

„Kočka má hlad,“ řekne Jakubova manželka.

„Už jsem jí dal žrádlo. Příšerně lže.“

„Nechceš sem ke mně?“ Manželka vystrčí chodidla zpod peřiny. Pořád je jí zima na nohy, dokonce i v dubnech, kterých spolu strávili tolik v harmonickém manželství plném zbytečných otázek.

Jakub si myslí, že by bylo příjemné skočit do teplé postele, shodit kočku z peřiny, strčit manželčina zmrzlá chodidla mezi svoje teplá stehna a zamručet jí do ucha, že ještě chvilku, že je neděle, brzo ráno a nikdo nic nemusí. Jenomže on právě musí. Právě tu neděli něco musí. Teď, hned. Okamžitě.

„Ne,“ odpoví a zastrčí si klíče do kapsy saka. „Chci, strašně moc, ale ne. Musím, něco musím.“

Kočka je ráda, když Jakub, ten zrádce, odejde. Nejsou teď žádní svědci, kteří ji viděli při prvním žrádle, a může s veškerou kočičí drzostí žebrať o druhé.

Jakub je své kočce trochu podobný. Jedná systematicky a promyšleně. Hlad – jíst. Únava – spát. Hlad – zase jíst. Práce – pracovat. V této oblasti kočka samozřejmě vyhrává, protože na kapitalismus kašle a nepracuje, drze jí jídlo, na které Jakub vydělal, a spí v posteli, kterou Jakub koupil. Teď zrovna na všechno kašle a spí, ale Jakub, poprvé po dlouhé době, nejedná promyšleně a systematicky. Měl by ležet v posteli vedle manželky nebo dát potřetí nažrat kočce, ale on místo toho jede autem a poslouchá hudbu. Pustil si ji nahlas, aby přehlušila myšlenky, které si vynucují vysvětlení toho, co se vlastně stalo, aby přemalovala obrázek jeho samého, který se mu tvořil v hlavě. Na tom obrázku Jakub jede autem ve vyžehlené košili, detaily jsou výrazné, ale auto nejede po ničem a nejede nikam. Jakub by prostě chtěl jet, ne o tom přemýšlet. Jakub o ty myšlenky nestojí, protože nezná odpověď. Neví. Možná ví, ale nemá čas, aby to komukoliv vysvětloval, ani sobě samému, protože najíždí na dálnici a měl by se soustředit.

Provoz je slabší, což je jasné, je neděle ráno, všichni spí nebo dávají nažrat kočkám. Hrající hudba rytmic-

ky řídí auto a snaží se vypnout myšlení, ale myšlení vyhrává a domáhá se informací, kam se jede. A proč.

Jakub to vlastně od začátku věděl, věděl to od probuzení, věděl to, když se holil a když hledal sako, celou dobu to věděl, ale miluje napětí. Chce vidět babičku. Vzbudilo ho přesvědčení, že musí navštívit babičku, úplně jako by byl Červená karkulka.

Co vzbudilo kočku, to se neví.

Proto se Jakub oholil, našel sako, nasedl do auta. Aby navštívil babičku. Nemá žádný košíček s dobrotami a léky, ale nevádí, babička je zdravá a určitě vůbec nejí a Jakub není Červená karkulka. „Zavolej: táta,“ řekne Jakub do telefonu, telefon vypne hudbu v autě a odpovídá: „Volám: táta, mobil.“

„Ahoj tati,“ řekne Jakub.

„Ahoj,“ řekne táta.

„Jedu za vámi.“

„Co se děje?“ zeptá se táta. Jakuba jeho údiv udiví.

„Už jedu. Chtěl bych navštívit babičku. Jsem na cestě, budu tam tak za půl hodiny, jo?“

„Dobře,“ odpoví táta. „Ale babička před hodinou umřela.“

Řidič stříbrného vypasného audi, které jede za Jakubem, zatroubí. A má pravdu, Jakub by neměl na dálnici tak zpomalovat, je to nebezpečné. Stříbrné audi Jakuba předjede, jeho řidič ostentativně zpomalí v levém pruhu, stáhne okénko a ukazuje Jakubovi fakáče, velkého fakáče na celou dálnici. Je neděle ráno, duben, krásné počasí a najednou takový fakáč.

Jakub rukama sevře volant a jeho pohled se zastaví na rukávech košile stažené z opěradla židle, rukávy vyčuhují zpod saka, vytaženého ze skříňe před hodinou. Přesně před hodinou.

„A já jsem tehdy byla v Basileji,“ řekne Justyna. Ale teď ještě ne, řekne to mnohem později. O mnoho let a mnoho věcí později.

Něco uvnitř Jakubovi našeptává, že by měl zavolat Justyně. „Zavolej: Justyna,“ řekne Jakub do telefonu a telefon odpovídá: „Volám: Justyna, mobil.“ Jeho auto se vyplní zvukem vytáčení, vezmi to, vezmi to, hluchým zvukem, jako z hrobu. Vezmi to, vezmi to, Jakubův telefon prosí Justynin telefon, ale Jakub ví, že to Justyna nezvedne. Ví to stejně dobře, jako ví, že by jí měl zavolat. Koneckonců doufá, že to Justyna nezvedne, protože by jí to pak musel říct. Ze dvou špatných možností je lepší takovou věc říct než napsat, napsaná je tak nějak silnější, výraznější. Proto Pán Bůh svět vyslovil, a ne napsal, a všechno je takové neúplné. Kromě smrti. Smrt je úplná a Pán Bůh nám to udělal schválně, na zlost. Ale na to Jakub nemyslí. Vůbec v tu chvíli nemyslí, protože telefonuje a řídí auto. „Zanechte zprávu,“ řekne nahraný Justynin hlas, ale Jakub zavěsí. Nemá žádnou zprávu k nahrání. To, co má, určitě není zpráva. Zprávu má Justyna, která píše: „Ahoj Kubo, nemůžu teď mluvit, jsem v Basileji.“

„Byla jsem tehdy v Basileji,“ řekne Justyna. „Nevzala jsem to. Vyděsila jsem se. Ty mi přece nikdy nevoláš.“

„Ona často cestuje, možná je v Neapoli, možná v Barceloně, může být dokonce i v Basileji,“ řekne si Jakub pro sebe. Ale celá Basilej i se svými bazilišky a Arnoldem Böcklinem a Justynou tam někde v ní zatím neví, že Jakub jede a jede a pojede, protože život mu právě ukázal fakáče a protože na dálnici se nesmí zpomalovat. Dá se jenom jet dál, taky může případně napsat knihu, ale teď radši ne, ne při jízdě po dálnici. Spousta lidí se zastavuje a píše knihy, ale z toho nic nevyplývá.

Spousta lidí se zastavila a napsala spoustu knih o smrti. Aby ji zastavili. Většinou smutných. Ale navzdory všem těm smutným knihám smrt pořád existuje a nemusí po ní zůstat smutek. Jakub četl spoustu smutných knih o cizích smrtích, ale moc z toho nevyplýnulo. Smrt se zastavuje, prostě proto, ale lidé to neumějí, zajímá je, co bude dál. Lžou jako kočka, že ještě neměli snídani.

Lidé jsou drzí. Nejenže se nestydí psát, přestože to neumějí, ale navíc se nestydí psát o věcech, za které by se měli stydět. Stydí se umírat, ale psát o tom se nestydí ani trochu.

Helenka stála u domu. Čekala a kouřila jednu cigaretu za druhou. Neuměla nic nedělat, proto se už před mnoha lety naučila kouřit cigarety, aby si mohla zapálit, protože pak se aspoň něco dělo. Pro Helenku je na světě spíš něco než nic, nesnesla by pohled na sebe bez nějakého děje ani by nesnesla myšlenku, že ji někdo vidí, jak nic nedělá, proto kouřila při každé přestávce ve svém životním příběhu. Jakub a jeho manželka nekouřili, ani nemuseli, protože něco dělali, hádali se, kde zaparkovat auto, parkovali auto, vystupovali, vytahovali věci z kufru auta, zdravili Helenku. Měli spoustu práce a Jakub si zapálil teprve po tom všem, když mu cigaretová pusa od jeho matky připomněla, že skoro dvě hodiny nekouřil. Jakubova manželka nekouřila, dávala raději přednost ničemu před něčím, ale mohla by kouřit, měla celou řadu prázdných míst v příběhu, žádné nakladatelství by její paměti nezajímaly. Vlastně tenhle příběh také není její, ale cizí, je to Jakubův příběh, ale Jakubova manželka k Jakubovi taky patřila, takže měli různé věci společné, i nějaké úryvky příběhu. A krom toho ji sám požádal,

aby si tuhle část příběhu rozdělili mezi sebe, aby s ním jela.

„Pojed' se mnou,“ řekl. „Sám to s oběma nezvládnou.“

„Ale proč s oběma?“ zeptala se. „Vždyť máme jet za tvou babičkou.“

„Bude tam i moje matka. Řekl jsem jí, že pojedeme navštívit babičku, tak řekla, že tam taky přijde.“

„Ale proč?“

„Nevím. Určitě proto, že to s nimi oběma nezvládnou.“

„Tak proč jsi jí říkal, že chceš jet za babičkou? Věděl jsi, že taky přijde.“

„Věděl. Řekl jsem jí to. Nevím.“